

HEIMWEE NAAR OOSTENDS VISSERSKWARTIER

Van VISSEMARKT tot PAULUSPLEINTJE

In het vorig nummer publiceerden wij het eerste deel van het uitermate interessante werkje dat JOHN GHEERAERT schreef over de Oostendse Visserskaai. Hier volgt nu het tweede, en laatste deel.

Heel wat lezers toonden ruime belangstelling voor dit brokje Oostendse geschiedenis, zodat het niet uitgesloten is dat op hun wens zal ingegaan worden : het werk van J. Gheeraert in brochurevorm uitgeven.

Af en toe zat er een jonge visser bij die tussen twee reizen in, voor enkele dagen thuis was.

Wardje, was een andere visser. Zo rond 7 uur 's avonds liet hij zich meestal horen. Dan kwam hij van de kaai recht door de St. Franciscusstraat, in 't midden van de straat, al dansend of zingend, soms met zijn klompen in zijn hand, trok hij in de richting van de vismarkt.

Het gebeurde dan wel eens dat «Madame Medalje» voorbijkwam, een oude grijze kwezel met een eeuwig-beate glimlach over haar roze gezicht. Zelfs bij zomerweer liep ze in een dikke teddy-mantel die bezaaid was met ontelbare medailles. Gebukt onder de last van zware zakken trok ze van kerk tot kerk. God weet wat er toch in die zware tassen stak.

En midden dit bonte gedoe en kriegelend en ravottend overal in en door, liepen de kinderen, in hun spel zonder grenzen. De «garren» van de «Nieuwe zaal» en de «Briek» de portaaltjes van Franciscusstraat en Pauluspleintje of de beschutting van een stilstaande viskar waren ideaal om «katje duuk» te spelen. Er werd gemarbled en gepekkeld tegen klippen en bergen. Dikwijls zag het mijnplein zwart van de jongens die over de hobbelige aardlaag van 't einde van de Franciscusstraat tot aan het Capucijnenkerkje «met de ketten» aan het spelen waren. Alleen wanneer het begon te deemsteren dropen de eersten af.

Onovertroffen was de aantrekkingskracht van de eindeloze Oostendse kaaien die Emiel Verhaeren zag als «stenen nesten voor zware boten». Niet alleen tijdens de zomer maar ook in het haring-

of in het sprotseizoen was er altijd iets te beleven langs de gele, groene, rode of blauwe sloepen.

«Kom mee langs de kaai. Ge hoort de kaai, ge ziet ze niet. De kaai werkt, sjouwt, want er is zilver in de mist, zilver in de boot. Er was zilver in de zee : sprot». (1)

Een uitstekende speelruimte was «den Istamboel», een open plaats tussen de havendokken en de Mercator-jachthaven, met op de achtergrond de ranke vuurtoren die me iedere avond met zijn knipoog nog even wakker hield.

Daar was vroeger de kade waar de Engelse passagiers voor de transeuropese lijn Oostende- Istamboel aan wal kwamen en waar de roman van Graham Greene «Stamboel-Train» begint.

Waren we het spelen op Istamboel moe, dan trokken we naar de boord van het water, tegenover het station, om tussen de houten palen met touw en haak naar krab te vissen.

Feestelijk was de stemming wanneer iemand die in de vismijn een reusachtige «apekalle» had gekocht, een klein grijs tentje kwam opslaan om er een mini-tentoonstelling te houden. De reusachtige vis werd op blaren groen gelegd en aan de bezoekers mochten de braafsten van ons toegangskaartjes verkopen tegen 5 frank.

Tot de feesten die onze kinderjaren opvrolijkten behoorde «Siente Moartenavond». Met de datum van St. Maarten werd het echter niet altijd zo nauw genomen.

Wat wel altijd bleef was het deuntje :

«Siente Moartenavond
D'r ligt e schuutje in d'aven
't Is geloan mè koeken en toart
Ter eere van Siente Moarten».

Er was natuurlijk ook carnaval. Toen bestond er in het visserskwartier nog geen georganiseerde «simateirestoet». Na het schooluur koersten jongens en meisjes naar huis om er een oude rok en blouse van moeder of een versleten broek en klak van vader aan te trekken. Een joelende bonte

---

(1) K. Jonkheere : In «De Badgast» - jan. 1934.

bende maskers trok van het Pauluspleintje, door de Franciscusstraat, langs de vissemarkt, door de Schippersstraat tot we in de stad verzeild raakten. Geen enkel «stamineetje» werd vergeten en telkens klonk hetzelfde refreintje :

En hop, Mariannetje
Sausepannetje,
tegen de vastenavond.
En hop, Mariannetje,
Sausepannetje,
tegen de carnaval.

Met het verdiende geld renden we naar het «spekkewinkeltje» van Marie in de Ooststraat of van Lieza Bloare in de Franciscusstraat. Lieza Bloare die altijd een zwarte alpenmuts droeg, liet ons dan kiezen uit grote glazen potten of uit doosjes met «neusjes, rekkers of vleesjes».

Op zondag werd alles anders in de buurt. Dan werd de rode jumper omgewisseld voor het witte hemd, dan werden de bloemetjes buiten gezet. Zonder hypocrisie mogen we zeggen dat het Oostends visserskwartier niet de typische haven- en hoerenbuurt was zoals de St. Paulusstraat in Antwerpen, die de Franstalige Max Elskamp zo dikwijls beschreef. Havenbuurt natuurlijk wel... met al de romantiek en het realisme die er bijhoren.

Zijn akkordeonmuziek, zijn scheldpartijen en zijn zeemansliederen die we reeds als kinderen hoorden, met altijd weer de plaatselijke schlager :

Op de vismarkt ben ik geboren
Op de vismarkt ben ik gekend
Zonder vis, dan loop ik verloren,
Maar met vis ben ik content.

Vooraf op zondagavond was het een druk gedoe. Wanneer de akkordeonisten hun eerste akkoorden speelden en uit den orgel van de «Nieuwe Zaal» de eerste deuntjes klonken, kwamen de jonge mensen stilaan afgezakt naar de typische stamineetjes als «'t Visserke», «'t Matroosje», «De Gepekelde Fiegge», «De Westhinder», «De Zee-meeuw», «De Noordzee» en vele andere.

Er werd gedanst, gedronken en af en toe ook een beetje gevochten of op z'n Oostends «gebakkeleit». Wie zou niet verwonderd geweest zijn daar eens Maxence Van der Meersch aan te treffen «dans un vaste café plein de matelots, d'hommes et de femmes attablés et qui mènent grand bruit, au milieu d'une épaisse fumée...» (1)

Af en toe slenterden 's avonds enkele Franse vissers op klompen en met blauwe jumper en zeemanspet door de straten. Zij hadden hun eigen stamkroeg «A la ville de Dieppe» aan de «Peper-

bus». Kleurrijker werd het nog wanneer enkele «Vismijnvrienden» te zien waren die naar hun lokaal «'t Meivisje», op de hoek van de Franciscusstraat en Visserskaai trokken. De mannen met rode jumper en goudgele zuidwester, de vrouwen met witte kanten muts, rode rok en klompen. Tussen de andere muziek kon je soms hun strijdlied horen :

Tien dagen en zes uren
Ons reisje is volbracht
is volbracht
En alzo trekken wij dan welgezind
Op de Visserskaai 't Meivisje in
't Meivisje in
Om te drinken een goed special
En toch blijven wij alzo man.

«De Nieuwe Zaal» en «'t Keuntje» in de Franciscusstraat trokken natuurlijk het meeste volk. Het pittig volksliedje «De Oostendsche Meisjes» herinnert ons aan de «goeie oude tijd» :

Des zondags in 't Konijntje, bij Swaansels
Daar op de hoek van de vissemarkt,
Daar zie je ze zwieren en zwaaien,
En leeft de leute, weg met de smart !
En 's anderdaags zijn ze weer aan 't leuren.
Dat is kurieus voor 't horen en zien
En ze roepen zonder treuren :
Moeten er geen verse platjes zien ?

't Visserskwartier was niet alleen een festijn voor het oog, het had ook zijn eigen geluiden.

De loeiende sirenes der boten, bij mistig weer de trieste misthoorn, in zomerweer het gelach uit de openstaande cafés, het «slunsen en bēnen» van de voddenkoopman en het eeuwig refrein van de visvrouwjes «Gernaô's zie...n. Vassche platjes zie...n...».

Op zondagavond waaide een zachte saxofonmuziek een typisch dansmuziekje uit de «Nieuwe Zaal». Ook nog in 't putje van de nacht, wanneer ik in mijn slaapkamer kwam, hoorde ik nog die zachte ballroommuziek of de Oostendse stem van een enthousiaste animator.

Uitzonderlijk heb ik wel eens een strijkmuziekje gehoord. Het kwam uit het tegenoverliggend huis, de vroegere «Groene Wortel» waar Sacha Ravinsky enkele kamertjes had gehuurd. 's Avonds gebeurde het wel eens dat Sacha, die nog in het «Casino de Paris» 8 maanden lang samen met Mistinguette de voornaamste ster was in de revue «Paris en Fleur», enkele krasserige melodiën op zijn viool speelde. De man had wel meer talent als balletdanser dan als violist.

Op de vismarkt die tot na de oorlog zijn typische lage huisjes, zijn oude waterpompen, zijn groot kruisbeeld en zijn pittige visserscafeetjes bewaard heeft, woonde een Oostendse vissersvrouw van het zuiverste ras.

---

(1) Maxence Van der Meersch : «Masque de chair» p. 54.

Iedereen noemde haar Irma Bubelinne. Terwijl de gasten in haar café-chantant een pintje dronken of genoten van een greep garnalen, zong Bubelinne haar pikante liedjes «Stierman Leeze», «Op de vismarkt ben ik geboren» of haar lijflied «Lange Tjes» :

G' hebt Lange Tjes, en zijn wijf en zijn dochter
en hoe rijmen wij dat te saam ?
Lange Tjes is een halve rosten,
En zijn wijf die heeft dikke borsten,
En zijn dochter die eet gaarne worsten
en zo rijmt men dat te saam.
En zo rijmen wij dit
En zo rijmen wij dat
En zo rijmen wij dat te saam.

De andere volkszanger, de Oostendse Maurice Chevalier, die nog een eigen café heeft gehad in 't visserskwartier heette Albert Lingier. Hij was echter veel beter gekend als Bertino of later nog als Berten Schuffelet. Bij dag was Bertje brandweerman, maar 's avonds was hij een nog groter spuits van grapjes en liedjes. Zijn zwarte smoking, zijn met veel pommade plat gestreken haar, zijn altijd lachende ogen en vooral zijn pittig dialect gaven hem een echt Oostendse charme.

Gans de stad zong zijn liedjes «Dikke Matille» en «Over 25 jaar zal ik jou nog steeds beminnen». En zoals hij zelf schreef «De enen z'n dood is den anderen z'n brood», gaf een ramp hem de inspiratie voor zijn grootste succes : «Oostende oender waoter».

Op een nacht lag het visserskwartier «onder water». Een roep had ons midden in de nacht gewekt en 't eerste dat we zagen was 't gore water dat lichtjes beschenen werd door het lanternlicht. We keken even naar de huizen rondom en overal verschenen dezelfde vraagogen aan de ramen.

Tegen de morgen werden we bevoorraadt. Brood, flessen melk en Oostends Thermaal water werden uit de bootjes naar boven gelooft. Toen de bootjes zachtjes in het februari-licht wegvoeren en de gevels zich in een wemeling in het vuile water spiegelden, heeft niemand aan Venetië gedacht. De volgende dag bij het ontwaken was de nachtmerrie voorbij. Alleen de sporen, het slib en het andere vuil bleven over. En op muziek van «La petite diligence» zong men met Bertino of «met de zingende vissersvrouw» Irma Westerlinck, zijn zorgen weg :

't Water kwam binnengelopen
We wierden nat an uuze poten
En de kelders mit da spul
Liepen boem, gëelegan vul
Zelfs de vlooiën en de viēken
Mosten spriēgen of verdriēken
En de ratten, 't was komiek
Vierden kerremesse in 't sliēk
't Schonste van de grap
't Waoter was nat
Je kost in de straoten roeien
En an de Vissemarkt, da was e t'wa d'appart
Liepen de wuufers gelijk oedde koeien
Mit hunder rokken tegen hunder kietten
Ze n'aan gin nagel mi foer op te bietten
Geef ons heden ons dagelijks brood
Mor ocheblief gin waotersnood.

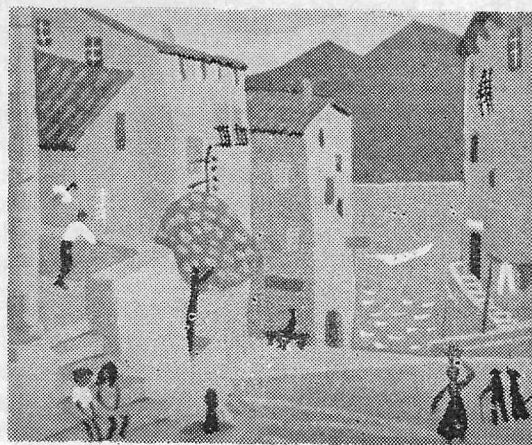
Met het water en het slib is ook de sfeer weggedreven, en soms is de tijd zo haastig dat ze weinig sporen nalaat van wat ons dierbaar was. In plaats van de accordeon is de juke-box gekomen en zelfs de vissers hebben een andere wijk verkozen. Maar telkens ons het heimwee tot een liefdevolle herinnering noopt, wordt het verleden herboren.

19 augustus 1975

**DENK NU REEDS AAN
UW VOORJAARSREIS
EN VRAAG ALLE
DOKUMENTATIE
AAN UW REISKANTOOR**

A. Pieterslaan 54 Oostende
Tel. 059 / 80.36.01

**Het reiskantoor dat steeds
de beste service biedt !**